

Katholikus öntudat.

A korok általános jellemzője a forrongás. Ez a forrongás számtalan irányban megnyilvánul, sokszor igazi, nemes értékeket vet föl magából, sokszor veszedelmes áramlatoknak nyit kaput, de egy általános hatása mindig van és ez az, hogy nyomában alakulás, új képződés keletkezik aszerint, amint vagy az értékek, vagy a veszélyes áramlatok vannak túlsúlyban. Ha az értékek vannak túlsúlyban, akkor az ezekből származható hatásokat eredményekké kell rögzíteni s az általános jó tárházában felhalmozni, ha pedig a veszedelmes áramlatok dominálnak, akkor küzdeni kell ellenök, hogy a már meglevő értékekben rongálódás ne történjék.

A legújabb korszellem melegágyában különösen veszedelmes áramlatok penész gombái kezdenek csirázni. A rossz sors különös játéka-e, vagy intő jel a felébredésre, de ezek az áramlatok, mintha csak összebeszéltek volna, mind a katholicizmus ellen vonulnak fel s fenyegetik azt nem túlnagy, de elég komoly veszedelemmel. Én azt hiszem, hogy nem a sors játéka ez, hanem intőjel a felébredésre. Mert ne szépítsük a hibákat, ne kendőzzük a foltokat, a katolikusoknak intő jelre van már szükségük, hogy felébredjenek!

Nem ritkán történik, hogy az ember némely kérdést önkéntelenül feltesz magának s a mély érdeklődés kutató lázával a választ is megkeresi rá. S nem tagadom, magam is nem egyszer gondolkoztam afelől, hogy mik azok az okok, melyeknél fogva ezek a veszedelmes áramlatok éppen a katholicizmust szemelik ki támadásaik célpontjául; s továbbá, hogy mi annak az oka, hogy ezek a támadások legtöbbször, sajnos, sikerülnek s a védelem ritkán tud akkora intenzivitást kifejteni, mint a mekkora a támadás? Mindkettőre megkaptam a feleletet. Az első az, hogy a katholicizmusban hatalmas morális töke van felhalmozva, melynek imponáló nagysága mellett letörpülnek egyéb értékek. Ezek a leszorult értékek aztán halálos ellenséget látnak ebben a hatalmas, morális

tökében s természetszerűen szövetkeznek az ellene való együttes harcra. A másik pedig az, hogy a támadások visszaverésében nincs meg a kellő energia, nincs elég agresszív erő, amely a morális töke belső erejét külsőleg is méltóképpen érvényre juttatná.

S miért? Azért, mert nincsen katolikus öntudat bennünk!

Itt megállok és megállapítom, hogy a katolicizmus belső erőinek itt-ott mutatkozó lazasága a katolikus öntudat hiánya. Ez pedig baj; nem baj, hanem egyenesen veszedelem! Veszedelem azért, mert a katolicizmus egységes hatását kifelé veszélyezteti. Amíg a belső erők szilárdan összetartanak, addig a külső hatás is egyetemes masszivitást mutat, míhelyt azonban megszűnt a kohézió, az összetartás a belső erők között, szomorú szétmállás jelentkezik. A szikla, ha kívül reped meg, össze lehet még valahogyan tartani a bomló részeket, de ha belülről kezd repedni, nem lehet tudni a pillanatot, mikor hull szerte a massa anélkül, hogy tenni lehetne valamit ellene. A katolicizmus kösziklájában belül repedeznek a rétegek a katolikus öntudat hiánya miatt. S ha valamikor, — mitől Isten őrizzen, — tényleg bomlásra kerül a sor, a katolikus öntudat hiánya lesz annak az oka.

Ebben a pillanatban valóban zavarban vagyok egy kissé, hogy miképpen fessek meg mentől érzékeltetőbben az öntudatos katolicizmus képét. Hogy ne huzzak sok vonalat, mert a sok vonalban elvész a kontur lényege, hogy ne magyarázzak sokat, mert a sok szó szegénység, hogy ne talányokban beszéljek, hanem egyszerre tappintsak oda, ahol a keresett ér lüktet.

Miben áll a katolikus öntudat? A katolikus öntudat nem egyéb, szerintem, mint a belső meggyőződésnek a külső magatartásban való ki domborítása. Nem egyéb, mint megvallása országvilág előtt annak, ha jó katolikus igyekszem lenni, nem egyéb, mint tanuságtétel arról, hogy hű vagyok a hitemhez, azt megvédelmazem, ha kell, azért meghalok, ha kell. A katolikus öntudat az az áldozatos szellem, mely túteszi magát az emberi kicsinyeségeken, az egyetlen nagy, meleg gondolat fényözönében él, abban, hogy bátran, büszkén megvallja, hogy katolikus! Ha a református, lutheránus, unitárius, a zsidó nem szégyenli megvallani a maga hitét, hát éppen a katolikusoknak kell szégyenkeznie, hogy katolikusnak született? Abban a vallásban, mely a maga csodálatosan megkontsruált szervezetében a hamisítatlan krisztusi eszményt hirdeti, születni nem szégyen, de öröm, s abban a vallásban, melynek

bámulatos erejében az Isten lelke él és működik, élni nem átok, de dicsőség és büszkeség!

És mégis látok, tudok, ismerek katolikusokat, akik nem szívesen vallják be mások előtt, hogy ők katolikusok, a kiknek nyűg és teher erről beszélni, jóllehet ugyanezen embereket gyakorta ott lehet látni a templomban. Hát én, — koptassa bár félig a lábát az ilyen ember a templom kövén, ájtatoskodjék az unalomig, én azt az embert nem tartom öntudatos katolikusnak. Az ilyen ember talmi katolikus, magát altató, másokat félrevezető, s rosszabb az ellenségénél. A katolikus öntudat még nem merül ki abban, hogy elmegyünk a templomba és imádkozunk. Sőt ez egyáltalában más dolog. A katolikus öntudat magaslátára önképzés által jut el a valódi katolikus úgy, hogy belső meggyőződését harmonizálja a külső gyakorlati élet minden vonatkozásával. Beleviszi ezt a meggyőződést abba a társadalmi környezetbe, melyben él, s melyben másokra is hathat. Minden nemes, tartalmas gondolatot, cselekedetet ezen a finom szűrőn, a katolikus öntudat szűrőjén bocsájt keresztül, míg egyszer érezni fogja, hogy valami erős, lerombolhatatlan, bár láthatatlan bástya épült az ő lelkében, mely nem engedi tévelyegni, nem engedi kétkedni, nem engedi ingadozni, hanem sziklaszilárdan áll azon az alapon, melyre egész lelki élete, világa építve van. Mikor ezt a láthatatlan, de érezhető bástyát a lelkében felépítette, akkor mondhatja magát jó katolikusnak, mert ez a bástya nem egyéb, mint a katolikus öntudat.

Avagy nem a katolikus öntudat hiánya-e az is, hogy a kath. társadalom a gyönyörű egységesség helyett a legelszomorítóbb szakadozottság képét mutatja? Nem-e a katolikus öntudat hiánya az oka, hogy csösztül teremnek a katholicizmus ellenségei? Nem-e a katolikus öntudat hiányának az oka, hogy az ellenség támadásait nem tudjuk hasonló erővel visszaverni, hogy nem tudunk a védelmi állásból kilépve, a megfélemlítő támadás terére lépni? Jól tudják a mi ellenségeink, hogy hol vannak a mi sebezhető részeink, s nem is szalasztanak el egyetlenegy alkalmat sem, hogy bántsanak, gáncsoljanak, gúnyoljanak. S ezt a katolikus társadalom tűri ahelyett, hogy észre venné a Gondviselés intését a felébredésre, a katolikus öntudat minden durva támadást visszaverni, s ha kell, megtorolni képes kiépítésére!

Ez a hiba a katolikus társadalomnak, hogy úgymondjam, szervi baja. Ennek a bajnak megorvoslása az első kötelesség. Még

nem késő, sohasem késő mindaddig, amíg a katolikus társadalom egy töredékében él a vágy ennek az öntudatnak a megalapozására.

Amíg ez a töredék tudatában van annak a hatalmas szerepnek, melyet a katolikus öntudatnak a jelenlegi társadalmi viszonyok között betöltenie kell, amíg lankadatlan eréllyel munkálja a katolikusok lethargiájának eloszlását, összetöredezi átkos mozdulatlan-ságának bilincseit, addig még mindig remélni lehet, hogy az ellenség nem fog diadalmaskodni felettünk. Különösképpen hangsúlyozni kívánom a jelenlegi társadalmi viszonyokat, mert a társadalmi közszellem soha annyira nem volt megromolva, mint ma, a katolicizmust soha oly elkeseredetten nem támadták, mint ma, s úgy e saturált társadalmi közszellemben a tisztult keresztényi magaslaton megállani, mint ez ádáz támadásokat vissza verni egyedül katolikus öntudattal felvértezten lehet! Nem jelszó tehát a katolikus öntudat, hanem szervi föltétel, amint szervi hiba annak hiánya; nem pium dezidérium, hanem parancsoló szükség! Aki a katolikus öntudat lényegét nem így fogja fel, aki a katolikus öntudat föltétlen szükségességét nem ezen az alapon látja indokoltnak, az nem helyes úton jár, az nem határozott, az maga magának engedményeket ad, az nem öntudatos katolikus. *Pedig a katolicizmus, amely harcol, nem adhat engedményeket akkor, mikor éppen azért harcol, amit tőle erőszakosan meg akarnak tagadni.*

S talán nem is végezhetném jobbal ezt a kis elmélkedést, mint, ha ennek a szükséges öntudatnak felserkentésére szükséges két fontos föltételt a legrövidebben megjelölöm. Mindenik föltétel óriási tartalmat rejt magában, ami fölött lehet is, de kell is gondolkozni. *Katolikus meggyőződés és katolikus hitélet*, ez a két fontos föltétel. Egy-egy dús életprogramm mindenik. E két sarkalatos gondolatnak összefonódásából, s annak a gyakorlati életbe való kiviteléből és követéséből kovácsolódik meg a katolikus öntudat!

P. Jánossy Béla dr.